

Onderwijs is meer dan een rekenoefening

Er is een grens. Een punt waarop mensen die zich dag na dag inzetten voor hun leerlingen, cursisten en studenten, moeten zeggen: tot hier en niet verder. Met de geplande afbouw van het onderwijspensioen heeft de federale regering die grens overschreden.

Uit de recente bevraging van COC en COV bij meer dan zesduizend collega's blijkt dat een op de vijf personeelsleden overweegt om het onderwijs te verlaten als die plannen worden doorgezet. Negen op de tien voelen zich uitermate ongerust over de impact van de pensioenplannen op hun loopbaan en hun toekomst. Dat is meer dan statistiek. Dat is een alarmsignaal. Voor ons, voor het beroep, maar vooral voor de kwaliteit van het onderwijs voor onze kinderen, leerlingen, studenten en cursisten. Als vakbonden kunnen we dan niet langer aan de zijlijn blijven staan. Het gaat over jouw toekomst, over je koopkracht, over het respect voor je loopbaan. En uiteindelijk over de vraag: wie wil er straks nog in een (hoge)school, centrum of academie werken?

Pensioen als straf voor engagement

Onderwijspersoneel heeft altijd al geweten dat het geen royaal loon krijgt, maar daar stond tot nu toe een gunstiger pensioen tegenover. Niet alleen als een vorm van uitgesteld loon, maar ook als een erkenning voor de zwaarte van het werk en de verantwoordelijkheid die we dragen. Die gunstige pensioenmaatregelen worden alsmaar meer afgebouwd. Onze studiejaren tellen niet meer zomaar mee, interessante eindloopbaanstelsels werden afgeschaft ... In de voorstellen die nu op tafel liggen, daalt het pensioenbedrag gevoelig, gemiddeld met 200 à 300 euro netto per maand. Voor directeurs kunnen de verliezen zelfs oplopen tot 1000 euro netto per maand. Tegelijk stijgt de pensioenleeftijd. Met andere woorden: langer werken voor minder pensioen. Alsof onze opgebouwde loopbaan geen engagement was, maar een fout waarvoor je later gestraft wordt.

Collega's die op basis van bepaalde afspraken bewust kozen voor een carrière in het onderwijs en niet overstapten naar een beter betalende sector of gingen op de lokroep van een job met een mooie bedrijfswagen, krijgen nu te horen dat sommige afspraken eenzijdig worden aangepast. Dat is moreel onrechtvaardig én maatschappelijk onverstandig. Respect voor het onderwijs mag niet alleen uit mooie woorden bestaan. Het moet blijken uit daden, statuten en uit pensioenrechten. Nu is het net omgekeerd.

Van roeping naar rekenoefening

"Onderwijs is een roeping" hoor je vaak en inderdaad, wie een dikke portemonnee wil, maakt andere keuzes. Collega's kiezen voor betekenis, voor studenten, cursisten en leerlingen, voor de samenleving. Maar zelfs de grootste roeping houdt geen stand als op het einde van elke maand de rekeningen niet meer kloppen. Onze bevraging maakt dat pijnlijk duidelijk: 44 procent van de collega's overweegt een bijverdienste. Bij de collega's jonger dan 35 jaar loopt dat zelfs op tot een op twee die wil bijverdienen wanneer hun pensioenbedrag zal dalen. Leerkrachten die moeten bijklossen om hun rekeningen te betalen, hebben minder tijd en energie om hun lessen grondig voor te bereiden en om leerlingen individueel te begeleiden. En twintig procent zegt expliciet: "dat zal niet volstaan, ik denk eraan het onderwijs te verlaten". Bij de collega's jonger dan 35 jaar gaat het zelfs om een op drie die overweegt om het onderwijs te verlaten. Dat is een ronduit dramatische vaststelling. Dat zijn geen 'mopperaars', dat zijn mensen van vlees en bloed die nu al veel te vaak 's avonds en in het weekend doorwerken, die kampen met volle klassen, zorgvragen, administratie en personeelstekorten. Hoe lang kan je de rek nog verder uit diezelfde mensen halen? Leraren zijn werknemers met gezinnen, leningen en zorgverantwoordelijkheden. Als het onderwijs financieel minder aantrekkelijk wordt dan andere sectoren, dan zullen nog meer jonge, maar ook ervaren krachten ergens anders terechtkomen. Wie afstudeert in het secundair onderwijs zal nog minder dan nu al het geval is, voor het onderwijs kiezen. De onderwijssector moet voldoende aantrekkelijk en concurrentieel blijven. Het is een economische logica: wie sterk onderwijs wil, moet blijvend investeren in goede krachten om te vermijden dat zij aan de slag gaan in een beter betalende sector. Helaas zien we vandaag al dat een groot deel van de starters binnen de vijf jaar het onderwijs verlaat. Nu al gaat het onderwijspersoneel vier vijfde werken, omdat bijklossen via een flexi-job financieel interessanter is. Met als gevolg dat steeds vaker mensen zonder relevant diploma voor de klas staan omdat scholen niemand anders vinden. Uit de bevraging blijkt ook dat vier op vijf bevrageden denkt dat de verlaagde pensioenen ertoe zullen leiden dat onderwijs minder sterk gekwalificeerd personeel zal aantrekken. Wie durft dan nog te beweren dat deze pensioenhervorming "geen impact heeft op de onderwijskwaliteit"?

Onderwijskwaliteit begint bij degelijke arbeidsvoorwaarden

Politici spreken graag over excellent onderwijs, topkwaliteit, sterke basisvorming. Wij delen die ambitie, maar je bouwt geen kwaliteitsvol onderwijs op uitgeperste mensen en uitgeholde statuten. Een aantrekkelijk beroep vraagt zekerheid: een loon dat de leefkost en levensduurte volgt, een werkbare job met voldoende ondersteuning en omkadering en als sluitsteen een waardig pensioen. Vandaag gaat het precies de andere richting uit. Als de pensioenvoorstellen worden doorgezet zonder compensaties, dan wordt het onderwijs niet alleen minder aantrekkelijk voor nieuwe instromers, maar duwt men ook ervaren krachten sneller de sector uit. De vraag is dus niet: "Kunnen we ons stakingen veroorloven?" De vraag is: "Kunnen we ons veroorloven om niet te reageren op maatregelen die het onderwijs structureel verzwakken?"

Groepsverzekering: het absolute minimum

We zijn niet blind voor de budgettaire realiteit. Ja, de begroting moet op orde. En ja, elke sector wordt aangesproken om bij te dragen. Maar hoe je dat doet, is een politieke keuze. Als de federale regering volhardt in deze pensioenhervorming, dan eisen wij minstens een serieuze compensatie: een degelijke groepsverzekering voor het onderwijspersoneel. Uit onze bevraging blijkt dat een groepsverzekering inderdaad een groot deel van het onderwijspersoneel aanspreekt. Voor veel collega's zou dat een aanvaardbare, zij het minimale, tegemoetkoming zijn. Ongeveer driekwart van de respondenten geeft aan dat zo'n groepsverzekering het verlies aan koopkracht gedeeltelijk kan verzachten. Tegelijk stelt 14 procent zich voorlopig neutraal op. Die terughoudendheid lijkt er vooral mee te maken te hebben dat zij de exacte financiële impact ervan moeilijk kunnen inschatten. Voor 12 procent volstaat een groepsverzekering niet. Ook dat is te begrijpen. Dat is geen luxe-eis, maar een poging om onderwijs op z'n minst concurrentieel te houden met andere sectoren. Als je wilt dat mensen kiezen voor een job met een hoge emotionele belasting, grote verantwoordelijkheid en weinig voorspelbaarheid, dan moet je daar ook iets tegenover zetten.

Muis Minimus tegen kat Maximus: speelse symbolen met een serieuze boodschap

Minimus, onze supermuis die het opneemt tegen Maximus, de kat van de premier (op pagina 5 kan je de brief lezen van Minimus aan Maximus), lijkt op het eerste gezicht een speelse gimmick, maar onder dat ludieke laagje zit een harde realiteit. Maximus, veilig achter de muren van de Wetstraat, voelt de gevolgen van de beslissingen niet aan den lijve. Minimus daarentegen staat tussen de collega's in de leraarskamer, op de speelplaats, in het zorglokaal. Daar waar de spanning, de onzekerheid en de vermoeidheid elke dag groeien. Met Minimus zeggen we: we laten ons de kaas niet zomaar van het brood eten. Onderwijs is geen gemakkelijke prooi voor besparingen. Wij laten ons niet geruisloos uitkleden. Humor is een wapen, maar het verdoezelt de ernst van de situatie niet.

Dit is ook jouw strijd

Laten we helder zijn: we hebben jou nodig. Leerkracht, docent, directielid, leerlingenbegeleider, ondersteunend personeel ... Iedereen in het onderwijs voelt de gevolgen van de plannen. Misschien twijfel je. Je maakt je zorgen om je studenten, cursisten of je leerlingen, om de praktische organisatie. Die twijfels zijn legitiem. Maar precies om diezelfde mensen, om de toekomst van het onderwijs, is dit niet het moment om toe te kijken terwijl anderen voor ons allemaal in actie komen. Staken is geen cadeau aan jezelf, het is geen extra vrije dag. Het is een noodzakelijke investering in de toekomst van ons beroep. De boodschap dat onderwijs geen restpost mag zijn in de begroting moeten we allemaal duidelijk maken. We komen op voor elkaar, voor de collega's die vandaag in de klas staan én voor de toekomstige collega's die anders nooit voor de klas zullen staan, voor alle mensen die mee het onderwijs organiseren. Met het signaal dat wie zorgt voor de volgende generatie, zélf een waardige oude dag verdient. Voor onze pensioenen. Voor onze koopkracht. Voor wie in de klas zit, voor de onderwijskwaliteit. Voor elkaar.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Politici spreken graag over excellent onderwijs, topkwaliteit, sterke basisvorming. Wij delen die ambitie, maar je bouwt geen kwaliteitsvol onderwijs op uitgeperste mensen en uitgeholde statuten. Een aantrekkelijk beroep vraagt zekerheid.

